

Koronavirüs Sonrası Dünya Düzenini Hakkında Değerlendirmeler

Uzmanlar, tüm dünyayı etkisi altına alan yeni tip koronavirüs sonrası dünya düzenini değerlendirdi. - 14.04.2020

İSTANBUL (AA) - Kovid-19 pandemisi, dünya genelinde her geçen gün daha fazla yayılırken kayıplar da artıyor. Gündelik yaşamı değiştiren salgın nedeniyle sınırlar kapatıldı, uçuşlar durduruldu, ticari faaliyetler askıya alındı. Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, NATO ve Dünya Sağlık Örgütü gibi kurumların varlığı ve geleceği sorgulanıyor.

Uzmanlar, AA muhabirinin “İktisadi küreselleşme son mu buluyor?”, “Yeni bir tür uluslararasılık mı doğacak?”, “Yeni üretim modelleri ortaya çıkar mı?”, “Neo-liberalizmin sonu mu geldi?”, “Hükümetler içe mi dönecek?”, “Uluslararası iş birliği için umut var mı?”, “Hukuki düzenlemeler değişecek mi?”, “Tarım ve gıda ile ilgili yeni düzenlemeler gelir mi?” şeklindeki sorularını yanıtladı.

“Avrupa'nın yeni bir yapılanmaya gideceğine inanıyorum”

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Nail Alkan, küreselleşmenin sonuna geldiğini, Avrupa Birliği'nin (AB) zannedildiği gibi birlik, beraberlik ve dayanışma ruhu taşımadığının ortaya çıktığını söyledi.

AB ülkelerinde herkesin kendi derdine düştüğünü, kendi çıkarını düşündüğünü anlatan Alkan, şunları söyledi:

“İtalya, İspanya'da yaşananlar herkesi çok rahatsız ediyor ama 'Herkes kendi bacağından asılır.' mantığı ile devam ediyorlar. Birbirlerinin maskelerine el koyuyorlar. Son derece egoist davranışlar sergiliyorlar. Yardıma ihtiyacı olan ülkelere para yardımı yapmak için kurulmak istenen fona Almanya ve Hollanda karşı çıkarak 'Herkes kendi başının çaresine

baksın.' diyorlar. Postcorona sürecinde Avrupa'nın yeni bir yapılanmaya gideceğine inanıyorum.

Şu durumda AB için tünelin sonunda ışık görünmüyor. Her şey düzeldiği zaman üye ülkelerin AB'ye üyeliğinin artıları ve eksileri konusunda yeniden bir değerlendirmeye gitmeleri muhtemel. Böyle bir durumda İngiltere'nin başlattığı 'exit' fırtınasına başka ülkelerin de katılması söz konusu olabilir. Bu kapsamda AB'nin hem siyasi hem ekonomik olarak kan kaybettiği açık ve net bir şekilde ortada. Bakalım AB herkesi şaşırtıp Jean Monnet'nin söylediği gibi 'Avrupa krizlerden doğuyor.' sözünün hakkını verip, toparlanıp daha güçlü bir şekilde ayağa kalkabilecek mi?"

“NATO'nun varlığı daha çok sorgulanacak”

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yaşar Onay, Rusya'nın, tıbbi destek adıyla Avrupa'nın içlerine kadar asker göndermesinden dolayı NATO'nun varlığının ciddi bir şekilde sorgulamaya açılacağını ifade etti.

Böyle bir dönemde 40 bin ABD'li askerin Almanya'da konuşlanmasını sadece “tatbikat” diye açıklamanın inandırıcı olmadığına dikkat çeken Prof. Dr. Onay, şunları kaydetti:

“Kovid-19 sonrasında ulus devletler yeniden belirgin güç olma konumlarını daha etkili bir şekilde koruyacaklar, AB, NATO gibi ekonomik ve askeri ittifakların varlığı tartışılacak ve belki de bu yapılar dağılabilir. Eğer gidişat bu yönde olursa, dağılan AB ve NATO'ya alternatif olarak, Fransa, Almanya, Rusya, Çin, Hindistan, İran ve Suriye askeri ağırlıklı yeni bir ittifak sistemi oluşturma yönünde adımlar atabilirler ki böyle bir gelişmenin, ABD'nin ve doğal müttefiklerinin küresel ve bölgesel çıkarlarıyla çatışma halinde olacağı kesindir.”

“Küresel kurumlar iflas etti”

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bilal Sambur, BM, AB, İslam İşbirliği Teşkilatı, Afrika Birliği, Dünya Sağlık Örgütü, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü ve Uluslararası Para Fonu gibi kurumların böyle bir salgın karşısında çok başarısız bir sınav verdiğini, A, B, C gibi planları ve stratejileri olmadığının çok net bir şekilde ortaya çıktığını belirtti.

Salgın sonrası dönemde tüm bu küresel kurumların varlığının sorgulanacağını belirten Sambur, şöyle konuştu:

“Postcorona dünyasında; risk yönetimi, risk iletişimi ve risk toplumu kavramlarının

hayatımıza daha fazla gireceğini düşünüyorum. Bu riskli günlerden sonra da dünya risk barındırmaya devam edecek. ABD, İngiltere, Almanya gibi ülkelerin, silah sanayisinde ve teknolojiye bu kadar gelişmiş olmalarına rağmen sağlık ve sosyal alanda ne kadar kof olduğu ortaya çıktı. Bu süreçten sonra devletlerin bu kofluğu ciddi bir şekilde sorgulanacaktır.

Ayrıca herhangi bir kriz durumunda küresel dünyanın anında refleks gösterebileceği ortak bir veri iş birliğinin olmadığını da bu salgınla bir kere daha gördük. Böyle bir salgının ancak küresel ortak bir bilinç ve dayanışma ile çözülebileceği ortaya çıktı. Bu da insanlığın küresel bir liderliğe ve küresel bir bilişime ihtiyacını net bir şekilde ortaya koydu. Sanırım bu süreçten sonra bu da sorgulanacaktır. ABD'nin veya BM'nin bir küresel lider, küresel bilişim merci olmadığı ortaya çıktı.”

“Tarım ve hayvancılık ön plana çıkacak”

Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nuray Ekşi, bugüne kadar yaşanan sorunların bir veya birkaç ülkeyi ilgilendirdiğini ifade ederek, Kovid-19 salgınının ise ilk defa bütün dünyayı tehdit eden ve ülkeler arasındaki dayanışmayla çözümlenmeye çalışılan bir sorun olduğunu söyledi.

Bu salgınla beraber tarım ve hayvancılığın, tarım topraklarının, meraların, otlakların, yaylaların, sulak alanların geçmişte olduğu gibi gelecekte de büyük önem kazanacağını aktaran Prof. Dr. Ekşi, “Salgın, tarımla ilgili alanların korunması için ciddi önlemler alınması gerektiğini ortaya koymuştur. Tarım ve hayvancılık, aksayan sanayi üretimi sebebiyle açlıkla mücadele edilmesinde en önemli araç haline gelecektir bundan sonra. Küreselleşme, uluslararası seyahatlere sınırlama getirilmesi, sınır güvenliği, göç ve iltica akımlarında devletlerin duyarlılığı artacak; bu konularda önleyici politikalar geliştirilecektir.” değerlendirmesinde bulundu.

Hukukun çerçevesi değişebilir, yeni boyutlar kazanabilir

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Adem Sözüer, koronavirüs döneminde eğitim, öğretim dahil hemen her alanda faaliyetlerin dijital yöntemlerle yürütüldüğünü ve bunun hukuk alanında da yansımaları olacağına dikkati çekti.

Dijital çağın getirdiği değişimin öneminin çok daha iyi anlaşıldığına vurgu yapan Sözüer, “Dijitalleşmenin hayatın her alanında getirdiği değişimler korona sonrası artarak devam edecektir. Bunun hukuk alanındaki etkileri de çok yönlü olarak ortaya çıkacaktır. Dijital teknolojilere sahip firmaların var olan gücü daha da artması muhtemeldir. Bu durum ise demokrasi ve kişi özgürlükleri açısından sorunlar doğurabilir.” dedi.

Serbest seçimlere dayalı çoğulcu demokratik rejimlerin bu güçlere karşı korunması gerektiğine işaret eden Sözüer, şöyle devam etti:

Büyük krizlerin ortaya çıkmaması veya çıktığında önlenmesi için bilimsel bilginin değeri ve önemi anlaşıldı. En önemlisi evlerde kalınan bugünlerde özgürlüğün ne kadar kıymetli olduğu idrak edildi. Özgürlükleri koruma mekanizmalarının etkinliğinin artırılması önemli bir gündem olacak. Korona sonrası dönemin ana teması; vatandaşların haklarını koruyan etkin ve güçlü hukuk devletinin, dijital çağdaki çoğulcu demokrasi içindeki yolculuğu olacaktır.”

”Mahkemelerde hesaplaşma olacak“

Uluslararası Öğrenci Akademisi Asya İhtisas Programı Sorumlusu Prof. Dr. Alemdar Yalçın, koronavirüs salgını kontrol altına alındıktan sonra bilim dünyasında büyük bir tartışmanın çıkacağını belirterek, ”Bu pandeminin sorumluları aranacak. Bu tartışma bizim bilmediğimiz bazı laboratuvar çalışmalarının kamuoyuyla paylaşılmasına da sebep olacak.” dedi.

Salgın sonrası dönemde bir hesaplaşma olacağına dikkat çeken Yalçın, sözlerini şöyle sürdürdü:

”Ülkelerin biyokimya ile ilgili araştırma merkezlerinde 1980'li yıllardan sonra başlayan iki temel çalışma var. Bunlardan birisi cep telefonu ve internet ağlarının yaydıkları mikro dalgaların insan ve çevre üzerinde etkisi. Bu konuda çok ciddi ve gizli çalışmalar var. İkincisi ise insanlara hayvanlardan bulaşan korona ve benzeri virüslerin birbiri ile genetik olarak eşleştirilerek kontrol edilmesi çalışmaları. Bu çalışmalarla ilgili bazı bilimsel makaleler yayınlandı. Kovid-19'un laboratuvar ürünü bir virüs olduğu üzerinde ciddi iddialar var. Sanırım bir ay içinde dünya kamuoyunda bunlar ciddi olarak tartışılacak ve uluslararası mahkemelerde hesaplaşma şekline dönecek.”

”İnsan ne kadar insan diye durup düşüneceğiz“

Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ali Faik Demir, yeni tip koronavirüsün; doğanın, teknolojiden ve bunun kölesi olmuş insandan intikamı olduğunu belirterek,

”Kendi yaşam alanlarını yok eden insan, sonunda, kendisi de yok olma duygusuyla karşı karşıya kaldı. Çaresizlik tüm dünyaya çöktü, zengin-fakir, güçlü-zayıf, gelişmiş-geri kalmış hiç fark etmedi.” dedi.

Koronavirüs sınavını belli aşamalar çerçevesinde düşünmek gerektiğini aktaran Demir, aşamaları şöyle sıraladı:

”İlk aşama, koronavirüsten kurtulma ve bu sorunun bertaraf edilmesidir. İkinci aşama koronavirüs sonrası devletlerin ve toplumların yaralarının sarılması, eski yaşama yani gündelik yaşama dönüşmesidir. Ama esas sorun son aşamada; yani 'Neden bu sorun yaşandı, neden çözülemedi ve nerede yanlış yaptık?' sorularının cevaplarının aranmasında yaşanacaktır. İnsan aslında bu aşamada gördüğümüz gibi ciddi bir insanlık sınavından da geçmektedir. Bu sınavın sonucu da incelenecektir. Hangi hasletleri kaybettik ve acaba teknoloji robotu yaratmanın yanında insanı da mı robota çevirdik? 'İnsan ne kadar insan?' diye durup düşüneceğiz.

Peki koronavirüs sınavından ders çıkarmak ve bunu avantaja çevirmek mümkün müdür? Kuşkusuz her zaman, her sorundan çıkmanın ve mutluluğa ulaşmanın yolu mevcuttur. Bu süreçten ve zorluklardan çıkmanın ve ayağa kalkmanın belki de en kolay yollarından biri 'Ben' yerine 'Biz' demeyi öğrenmektir. 'Ben' ve 'Biz' bir bölge, ülke, inanç ya da ideolojiyle sınırlı olmamalıdır. Tüm dünya olmalıdır. Ayrıca 'Biz' sadece insan da olmamalıdır. Tüm canlılar ve çevremizin 'Biz' olduğu unutulmamalıdır. 'Bir musibet bin nasihatten iyidir.' sözünü hatırd tutmalı ve bu yaşanan süreçten dersler çıkarılmalıdır. Herkesin kendine mahkum olduğu bu dönem, bunları düşünmek için inanılmaz fırsattır.”

”Ulus devletler yükselişe geçecek”

Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Vahap Coşkun, dünyayı kökünden sallayan salgın sürecinde verilen tepkilere, başvurulanan yöntemlere ve yükselen taleplere bakıldığında, ulus devlet düşüncesinin bu kargaşadan güçlenerek çıkacağını savundu.

Sokağa çıkma yasakları, karantina ve sosyal mesafe uygulamaları gibi salgının üstesinden gelmek için alınan tedbirlerin ulus devletleri kuvvetlendireceğini vurgulayan Coşkun, şunları kaydetti:

”Ulus devlet kavramının yükselmesine neden olan diğer bir faktör ise bölgesel ve küresel ulus üstü yapıların bu sınavdan başarı ile çıkmamış olmalarıdır. Salgın karşısında her devlet kendi başına kaldı, her koyun kendi bacağından asıldı. Dahil olunan birliklerden ve örgütlerden beklenen ya da umulan yardım ve destek gelmedi. Mesela, AB'nin uzunca bir

süre İtalya'ya yardım etmemesi İtalya'da hem büyük bir hayal kırıklığına neden oldu hem de AB'ye karşı öfke katsayısını yükseltti.

BM ve Dünya Sağlık Örgütü gibi evrensel nitelikli yapılar da böylesi felaketlere etkili bir şekilde müdahale edemedi, çözüm üretmekte ve yaraları sarmakta aciz kaldı. Koronavirüs tecrübesi, bütün herkesi tehdit eden felaketler karşısında, bir taraftan bu tehdidi bertaraf edecek dünya çapında organizasyonlara olan gereksinimi diğer taraftan da bu amaçla kurulan mevcut organizasyonların yetersizliğini gösterdi. Ulus üstü organizasyonların bu yetersizliği, ulus devletlerin itibar tazelemelerine ve güç kazanmalarına yol açtı. Devletlerin, virüsten sonra da elde ettikleri bu güçten kolaylıkla vazgeçmeyeceklerini öngörebiliriz."

MEVZUAT TAKİP SİSTEMİ 'nin
içerik desteği,
MIARGEM tarafından desteklenmektedir.
Telefon: +90 (312) 473 84 23
E-Posta: mts@mevzuattakip.com.tr miargem.org.tr

Adres: Çetin Emeç Bulvarı Hürriyet Cad. No: 2/12 Çankaya ANKARA